

Filantropen in rep en roer.

Aftopping giftenaftrek blijft twistappel

Sector vreest negatieve gevolgen aan vele fronten

Door: Redactie DDB

26-01-2023

Fiscaliteit Analyse

Royaal geefgedrag van major donors aan algemeen nut staat op het spel. Begrenzing periodieke giftenaftrek is niet zonder risico.

De beperking van de periodieke giftenaftrek tot €250.000 per ‘fiscaal partnerschap’ – een beleidswijziging in het Belastingplan 2023 – houdt de gemoederen bezig. Voor maatschappelijke organisaties met de ANBI-status kan dit vergaande negatieve financiële gevolgen hebben. Het betreft de volle breedte van de sector, variërend van armoedebestrijding tot cultuur en van medisch wetenschappelijk onderzoek tot noodhulp. Wat is hier aan de hand?

De aftrek van periodieke giften aan ANBI's is in 2023 begrensd tot € 250.000 per kalender jaar. Het kabinet wil de mate waarin het inkomen gereduceerd kan worden mitigeren. Bij grote giften kan het belastbaar inkomen verminderd of tot nul worden gereduceerd. Het kabinet acht dit onwenselijk. Periodieke giften die vóór 4 oktober 2022 zijn aangegaan zijn tot 2027 aftrekbaar. Ook is er een overgangsregeling om grote fiscale gevolgen tegen te gaan.

Besparing

Volgens een woordvoerder van het ministerie van Financiën is het aantal periodieke giften boven € 250.000 opgelopen van circa honderd in 2016 tot 140 in 2019. Recentere gegevens zijn nog niet voorhanden in verband met uitstel van belastingaangiften van particulieren en belastingconsulenten. Aftopping van de periodieke giftenaftrek levert dit jaar € 10 mln op, oplopend tot € 40 mln in 2026 en structureel € 50 mln vanaf 2027.

De versoberingsmaatregel is niet zonder risico. Uit eerder onderzoek blijkt namelijk dat 40% van de vermogende Nederlanders zegt minder te zullen geven wanneer de giftenaftrek wordt verlaagd. En dat terwijl deze groep verantwoordelijk is voor een groot deel van de donaties in Nederland. Dankzij de giftenaftrek kunnen idealen van burgers bereikt worden die moeilijk of minder efficiënt met andere middelen, zoals subsidies, gerealiseerd kunnen worden.

Vereenvoudiging

De woordvoerder benadrukt dat schenkingen aan ANBI's zijn vrijgesteld van schenk- en erfbelasting. Daarnaast kan een schenker, mits voldaan wordt aan voorwaarden en rekening houdend met een drempel of plafond, de gift in aftrek brengen van het belastbaar inkomen. Evaluaties van regelingen vinden periodiek plaats. De vereenvoudiging van het belastingstelsel is qua uitvoering gebaat bij eenvoudige wetgeving en minder bijzondere regelingen.

Een veelgehoorde klacht in sector Filantropie luidt aldus. Je mag niet verwachten van vermogende particulieren dat ze vrijwillig hun vermogen besteden aan de publieke zaak en dan ook nog belasting betalen over die schenking. Sommigen gaan een stap verder en verwijten het ministerie een ‘negatief frame’ over nut en noodzaak van de giftenaftrek. Boven de ontwikkeling van het major donor beleid in Nederland lijkt een zwaard van Damocles te hangen.

Motie

Veelzeggend is de motie Essers, ingediend medio december 2022. De hoogleraar Belastingrecht Peter Essers (CDA), partijgenoot van staatssecretaris Marnix van Rij (Fiscaliteit en de Belastingdienst), verzocht de regering zo spoedig mogelijk in kaart te brengen welke ANBI's worden getroffen door de begrenzing. Hij riep Van Rij op om de maatregel niet uit te voeren nadat dit onderzoek is uitgevoerd en de Kamer over de uitkomsten daarvan is geïnformeerd.

Hoe nu verder? Volgens de woordvoerder van Financiën zullen de gevolgen van de beperking in lijn met toezeggingen van staatssecretaris Van Rij en de motie Essers gemonitord worden. 'Deze monitoring ziet in het bijzonder toe op de wijze waarop ANBI's getroffen worden door de beperking. Onder de 45.000 ANBI's bevinden zich organisaties als goede doelen, culturele instellingen, kerken en andere religieuze instituties.

Toezicht

Het kabinet belooft werk te zullen maken van het toezicht op ANBI's. Dit staat in een brief die medio december 2022 naar de Tweede Kamer is gestuurd. Het verbeteren van de informatie die de Belastingdienst heeft over ANBI's is daarbij het belangrijkste. Ook wordt samenwerking met de sector verder opgezocht en uitgebreid om zelfregulering te versterken. Het kabinet reageert daarmee op het eerder uitgekomen adviesrapport 'Toezicht op Algemeen Nut'.

Het ANBI-team van de Belastingdienst bestaat uit 38 fte's verdeeld over twee afdelingen. De ene afdeling verricht werkzaamheden gericht op behandeling van aanvragen voor het verkrijgen van de ANBI-status. Dit team beoordeelt ook of door de ANBI's wordt voldaan aan de publicatieplicht. De tweede afdeling beoordeelt of de aangemerkte ANBI's nog steeds voldoen aan de eisen die aan deze instellingen worden gesteld. En dat zijn er vele.

Samenwerking

De minister voor Rechtsbescherming heeft als coördinerend bewindspersoon Filantropie in portefeuille. Speerpunten zijn het stimuleren van geefgedrag, het bevorderen van transparantie en betrouwbaarheid van de filantropiesector en het bevorderen van samenwerking tussen overheid en de sector. Deze coördinatie is nodig omdat Filantropie raakt aan andere dossiers van Justitie en Veiligheid en ook raakvlakken heeft met beleid van andere ministeries.

Voorbeelden daarvan zijn fiscale maatregelen om geefgedrag te stimuleren (Financiën) en beleid ten aanzien van vrijwilligers (VWS). Het cluster Filantropie is belegd bij het directoraat-generaal Straffen en Beschermen. Vraagbaak en aanspreekpunt op alle onderwerpen die filantropie raken is de coördinator Filantropie bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. De nieuwe functionaris op deze post zal op 1 maart 2023 beginnen.

Vernieuwing

De Belastingdienst klimt uit een diep dal. De Fiscus tobt onder meer met verouderde ict-systemen, een groeiend personeelstekort, duizenden medewerkers die de komende jaren met pensioen gaan en een slecht imago wegens de slepende toeslagenaffaire. Allengs komt er meer ruimte voor verbetering en vernieuwing van de dienstverlening. Staatssecretaris Van Rij wil 'gestructureerd en beheerst' naar verbeteringen toewerken, aldus het jaarplan voor 2023.

Discussie over legitimering belastingvoordelen:

Belastingdienst

- Argumenten pro:

1 Erkenning van overheidswege

Fiscale faciliteiten vormen een erkenning door de overheid van het feit dat private personen en organisaties geheel vrijwillig gelden fourneren voor de publieke zaak.

2 Beroep op eigen verantwoordelijkheid

Met de erkenning van de maatschappelijke vrijgevigheid wordt uitdrukking gegeven aan de eigen verantwoordelijkheid van de samenleving om bij te dragen aan een betere maatschappij.

3 Schenken als kwestie van beschaving

Sommige fiscale experts, onder wie niet de minsten, zien belastingvoordelen op schenken en privaat georganiseerd algemeen nut als een kwestie van beschaving.

4 Gelijke behandeling

Tot slot een principiële argument: privaat georganiseerd nut dient op gelijke wijze behandeld te worden als de overheid. Deze laatste betaalt immers ook geen belasting.

- Argumenten contra:

1 *Cost of concessions*

Andere belastingbetalers voelen een grotere belastingdruk dan zij die van de fiscale concessie profiteren. Dus: zij tolereren lagere overheidsuitgaven op alle relevante werkterreinen.

2 *Competitiveness concerns*

Fondsen kunnen als not-for-profitinstellingen in een oneigenlijke positie komen met commerciële activiteiten van op winst gerichte bedrijven (geen gelijk speelveld op dit punt).

3 *Distributional impact*

Het principe 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten' wordt geweld aan gedaan. Fiscale prikkels om grote bedragen te schenken of fondsen op te richten leiden tot een regressief systeem. Dit ten opzicht van het grote publiek dat gewend is kleine bedragen te schenken.

4 *Democratic concerns*

Belastingvoordelen geven grote donoren een buitenproportionele invloed op die terreinen waar traditiegetrouw de overheid met publieke middelen het algemeen nut faciliteert.

Bronnen: Rien van Gendt, *Filantropie terug naar de tekentafel. Een toekomstagenda voor fondsen* – Walburg Pers 2022 (argumenten pro) alsook OECD (argumenten contra).